

París i Pla en la mirada de Joan Pujol-Creus

En les productives relacions de la fotografia amb la literatura sempre hi ha un punt en què ens preguntem per la naturalesa de les correspondències que el fotògraf estableix respecte al relat original. Normalment és la fotografia la que pren com a motiu d'inspiració el relat d'un escriptor; relats de fet reals, històrics o de viatges, però també, a vegades, de narracions fictícies. Tant és. El que tendeix a manifestar-se és una projecció subjectiva del fotògraf que es vincula a una experiència aliena per treballar a partir d'un ancoratge sòlid, d'un motiu que eviti la deriva creativa cap a altres territoris massa amples, per evitar perdre's. Ho fa a partir de les imatges que li ofereix la realitat i que, com el recollidor de pedres zen en la immensitat d'una platja solitària, selecciona a partir d'uns criteris que ni ell mateix reconeix però que donen imatges úniques, les que només aquell autor en aquell moment i lloc és capaç d'oferir-nos. Ho fa també a partir de les nocions vagues que s'obren en la seva ment com a imatges que sorgeixen de la boirina, imatges que vol reconèixer en les formes que la pròpia realitat, les opcions tècniques i els registres estètics en què es mou són capaços d'oferir-li. A vegades, aquest reconeixement es produeix i llavors sorgeix la plenitud creativa, la constatació que la seva connexió amb tot el que hi ha més enllà dels límits del seu cos és tan de veritat com la pròpia respiració, com la pròpia mirada.

La rica tradició que genera la relació entre literatura i fotografia segueix atraient als productors d'imatges, potser perquè aquestes dues formes de pensament tan diferents són capaces de generar una reflexió que no implica compromís de coherència i per tant, dóna ales a la creativitat: Què pot dir ningú d'aquesta relació sinestèsica per la qual unes paraules poden ser representades a través d'unes imatges? Res, només un judici de gust, de plaer o de rebuig, però cap de les respostes crítiques que genera el comentari d'un text sobre un altre text, o l'elaboració d'una imatge prenent-ne una altra com a model.

Així, els autors, generalment realitzadors d'imatges a partir de textos, encara que a vegades el sentit sigui el contrari, se senten lliures de projectar les seves emocions i gustos, de deixar-se emportar per impulsos espontanis que impliquen estrats profunds del seu ésser i tot plegat seguint un fil conductor que manté una connexió sòlida, el motiu que suposadament consisteix en donar expressió a les paraules d'un altre.

En realitat, gairebé sempre es tracta d'aprofitar l'efecte de citació, la menció, per justificar un projecte que en realitat estava des del principi en el cor i la ment de l'impulsor.

Joan Pujol-Creus, un creador d'imatges experimentat, un fotògraf que ha convertit l'acció de mirar en un exercici continuat de reflexió, ha agafat Pla com a excusa per oferir-nos una obra sobre París carregada de sentiment i d'intensitat. No sabrem mai si les imatges mentals que l'escriptor generava tenen molt o poc a veure amb les belles fotografies de Pujol-Creus, però aquesta és una qüestió banal. La veritat és que el fotògraf ha trobat en les memòries de carrer de Pla una motivació excel·lent per fer recorreguts, per amarar-se de les atmosferes d'una ciutat plena d'esclats suggerents, de racons inoblidables.

Amb una missió per complir, tot és més fàcil, es pot exhibir al món un projecte que justifica l'escapada, el vagareig, l'èxtasi ocasionalment, de deixar que el temps s'allargui o s'aturi davant d'una o altra llum evanescent, davant d'ornaments estranys o excessivament familiars, davant sensacions que a vegades estan en l'aire, en la temperatura, en la brisa o en els sons i les veus de la ciutat. Pla ofereix a Pujol-Creus la coartada per tot això, com els viatges literaris de Navia li ofereixen la possibilitat d'habitar llocs poc comuns o com Antonioni trobà en Cortázar l'excusa per realitzar aquella pel·lícula meravellosa que és "Blow up".

No hi ha per tant, il·lustració possible, hi ha obra genuïna de creació que ha buscat el seu motiu per a desenvolupar-se. Encara que seguim el joc i ens fixem en Pla, en realitat veiem, sobretot, Pujol-Creus. I París. Una ciutat bella com ho era fa tants decennis, encara que d'una altra manera. Una ciutat que un autor ha recorregut sense convertir-la aquesta vegada en paraules sinó en captures visuals, en fragments que es reconstrueixen en l'exposició i el seu catàleg per fer-nos conscients de l'experiència de l'ésser, en testimoni de vivències singulars que tot i així podem sentir com a pròpies.

I, malgrat tot, les paraules són presents per la voluntat del fotògraf de vincular-les a la seva experiència. Percebem que ens agrada que estiguin al costat de les imatges, ens agrada imaginar que l'experiència del literat està ben fermada pel seu traductor visual i que per tant, la vertiginosa realitat que les imatges mentals són inaprehensibles i tan variades com els subjectes que comparteixen una experiència, pot ser mitigada. I el sentit d'inaprehensibilitat se suavitza, en part, en veure que algú aconseguix un ancoratge entre realitat i imatge: el que un fotògraf sòlid i persistent experimenta quan dóna a llum imatges que satisfan la seva pròpia consciència més profunda i li fan dir-se "és això", i els altres som capaços de percebre-ho. És com si una obra magnífica, com la present, garantís que la connexió és possible, que els canals que ens posen en contacte amb els sentiments més profunds dels altres continuen oberts i són transitables.

I a Pla? Li hagués agradat la traducció visual que ha fet Joan Pujol-Creus del seu llibre? Sí, perquè per aquest poderós fenomen que forma part de l'essència més torbadora de la fotografia, ràpidament barrejaria les pròpies imatges mentals amb les que li ofereix Pujol-Creus i voldria –i creuria– veure un mateix París en aquest, recent i reminescent, que mai ha arribat a veure. També perquè Pla, com tots nosaltres, necessitaria saber que allò que explicava al món de la seva experiència sobre ell mateix és rebut, entès i, si és possible, estimat. I que algú comenti el nostre pensament, visual o escrit, sempre ho considerem, perquè ho és, un homenatge, un acte de reconeixement.

El treball de Joan Pujol-Creus té més dimensions. Participa del caràcter de guia; d'indicador dels llocs que Pla va descriure perquè mereixien ser destacats del context bigarrat d'una ciutat tan carregada de racons fascinants. Es poden prendre perfectament com a referència els llocs fotografiats i revisitar-los amb els textos al cap, sens dubte, però allò que haurà generat una expectativa més viva, la inquietud d'una trobada, seran les imatges. De la mateixa manera que Pla assenyala, qualifica i suggereix, Pujol-Creus segueix les seves indicacions i, creient donar imatge a les paraules de Pla, genera una percepció que és obra personal seva, i només seva. Finalment, l'espectador descobreix, gràcies a la percepció del fotògraf (ull, cor i cervell, que diria Cartier-Bresson), unes atmosferes que l'impel·leixen a buscar les seves pròpies imatges, a descobrir les olors i les temperatures dels llocs indicats, a corroborar la textura dels elements físics que apareixen en les fotos o a comprovar per si mateix la densitat de qualitats del gris del cel

parisenc. L'objectiu més noble de qualsevol guia, suggerir una visita fonamentada en la qualitat de l'experiència, resta per tant assumit i superat per la intensa intermediació de Pujol-Creus. L'experiència directa de la ciutat s'enriqueix per endavant; és veritat que cadascú descobreix les coses pel seu compte i que la fotografia mai no assoleix la riquesa de la percepció particular que adquirim quan ens posem en contacte amb allò que només coneixíem per imatges –sempre som els autors de les nostres millors imatges–, però també ho és que el pòsit de les nostres experiències, de les nostres elaboracions, de la nostra cultura, condiciona aquella visió directa, de forma que les sensacions es converteixen en un fenomen circular en el que qualsevol nou element és causa i conseqüència de com ens resituem davant el món.

L'exposició i aquest catàleg de Joan Pujol-Creus estan cridats a contribuir decisivament en la imatge que tenim de París i de Pla, com només ho poden fer les obres realitzades amb entusiasme, amb dedicació i amb un esperit obert.

Només em queda recomanar que la visita i la lectura es facin de la mateixa forma en què han estat concebudes, deixant-vos emportar per les sensacions i aprofitant la riquesa descriptiva de la fotografia per escrutar els detalls que componen cada una de les fotos que segueixen. Val la pena.

Pepe Baeza, cap de fotografia de La Vanguardia